

Conclusion: The consensual translations of all Czech terms and definitions related to medication adherence can contribute to greater harmonization and comparability of scientific papers as well as to enhance the communication between scientific and clinical community. However, this consensus needs to be confirmed by a larger number of experts dealing with adherence issue, including the involvement of professional societies.

Key words: ABC Taxonomy, consensus, Delphi method, medication adherence, terminology.

Úvod

Od 70. let 20. století začal být kladen větší důraz na vztah zdravotník-pacient-léčivo. Tento vztah byl dříve nekonzistentně opisován různými slovními spojeními (1), než si problematika pravidelného a správného užívání léčiv pacientem vyžádala zavedení relevantních terminologických jednotek. Jednotná terminologie by tak mimo jiné usnadnila porozumění a komunikaci mezi odbornou veřejností. V současné době patří mezi nejčastěji používané pojmy popisující chování pacienta směrem k farmakoterapii: adherence, compliance, konkordance, perzistence a jejich antonyma. Každý z těchto pojmů má však odlišný význam, který autoři odborných publikací mnohdy nerespektují a lze tak hovořit o roztříštěnosti a neucelenosti jejich vnímání (2).

Jedním z prvních definovaných pojmů byla compliance (3), kterou od 90. let postupně nahradil termín adherence zdůrazňující aktivní zapojení pacienta do vlastního terapeutického plánu (4). Přesto i sama adherence může mít více významů. V oblasti zdravotní péče se lze nejčastěji setkat s adherencí zdravotníků k doporučeným postupům (5), adherencí pacienta k pokynům zdravotníka týkajících se léčby a režimových opatření (4) či adherencí pacienta k užívání předepsaných léčiv (6). Uvedené fenomény spolu vzájemně souvisí a při léčbě se dvojice zdravotník-pacient dotkne každého z nich.

Výjimkou v nesourodém používání pojmů není ani česká literatura. Čeští autoři jsou výrazně nejednotní a v publikovaných sděleních není patrný společný ukazatel v používání standardního taxonomického rozdělení pojmů a definic. Jednotlivé pojmy jsou

někdy vnímány jako slova stejného významu (např. adherence je zaměňována za compliance), jindy jsou chápány opačně (např. definice adherence k léčbě odpovídá významu compliance); některé pojmy jsou řazeny hierarchicky nad sebe (např. adherence je nadřazená compliance a perzistenci), zatímco jindy je tomu zcela naopak (7).

Ve snaze sjednotit používanou terminologii přijala mezioborová odborná společnost International Society for Medication Adherence (ESPACOMP) dokument s názvem *Ascertaining Barriers to Compliance (ABC) taxonomy* (2, 8). Při tvorbě této taxonomie obsahující jasně definované pojmy byla nejdříve provedena systematická rešerše literatury následovaná konsenzuální diskuzí na výroční konferenci společnosti. Z té vyplynul seznam sedmi pojmů a definic publikovaný v anglickém jazyce v roce 2012 (Tab. 1). Taxonomicky bylo chování pacienta při užívání léčiv vymezeno třemi složkami. Tyto složky rozlišují jednak samotné chování pacienta při užívání léčiv (medication adherence) zahrnující tři fáze (initiation, implementation, discontinuation) a kontinuitu léčby (persistence), jednak proces, který užívání léčiv popisuje a řídí (management of adherence), a vědní obory, jež adherenci studují (adherence-related sciences) (2, 8).

ABC taxonomie je postupně přejímána po celém světě, což si vyžaduje překládání do národních jazyků. Prvními oficiálně publikovanými se staly překlady do francouzštiny a němčiny (9), na které navázala iniciativa společnosti ESPACOMP s cílem přeložit originální ABC taxonomii do dalších jazyků, jako například španělštiny, portugalštiny, italštiny, holandštiny, rumunštiny a češtiny.

Tab. 1. Originální anglická terminologie podle tzv. ABC taxonomie. Převzato z práce Vrijens B. a kol.: *A new taxonomy for describing and defining adherence to medications* (2).

Termíny	Definice
Adherence to medication / medication adherence	The process by which patients take their medications as prescribed.
Initiation	The process starts with the initiation of the treatment, when the patient takes the first dose of a prescribed medication.
Implementation	The process continues with the implementation of the dosing regimen, defined as the extent to which a patient's actual dosing corresponds to the prescribed dosing regimen, from initiation until the last dose is taken.
Discontinuation	Discontinuation marks the end of therapy, when the next dose to be taken is omitted and no more doses are taken thereafter.
Persistence	Persistence is the length of time between initiation and the last dose, which immediately precedes discontinuation.
Management of adherence	It is the process of monitoring and supporting patients' adherence to medications by health care systems, providers, patient, and their social networks. The objective of management of adherence is to achieve the best use by patients, of appropriately prescribed medicines, in order to maximise the potential for benefit and minimise the risk of harm.
Adherence-related sciences	This element includes the disciplines that seek understanding of the causes or consequences of differences between the prescribed (i.e. intended) and actual exposures to medicines. The complexity in this field, as well as its richness, results from the fact that it operates across the boundaries between many disciplines, including but not limited to medicine, pharmacy, nursing, behavioural science, sociology, pharmacometrics, biostatistics and health economics.